

บทบาทของนายอำเภอในการขับเคลื่อนการขจัดความยากจน และพัฒนาคนอย่างยั่งยืน

The Role of District Chiefs in Driving Poverty Eradication and Sustainable Human Development

วิกร สิงห์ทองชัย

Vikorn Singtongchai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

เชียน วันทนียตระกูล

Khian Wantaneeyatrakool

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University

Corresponding Author, E-mail : priephun05268@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของนายอำเภอในการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืนด้วยระบบ ไทย คิวเอ็ม และ 2. เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืน จากการศึกษาสรุปได้ว่าปัญหาหลักของประชากรในประเทศที่กำลังพัฒนา คือ ความยากจนและขีดความสามารถในการแข่งขันสู่ระดับที่สูงขึ้น การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันตลอดจนภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของประเทศอื่นต่อไทยในเวทีระหว่างประเทศ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืนด้วยระบบ ไทย คิวเอ็ม ได้แก่ นายอำเภอเนื่องจากนายอำเภอเป็นตำแหน่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ที่ถูกกำหนดให้รับผิดชอบบริหารและกำกับดูแลข้าราชการในอำเภอ ประกอบกับมีการปฏิบัติงานในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายและอำนวยความสะดวก บำบัดทุกข์ บำรุงสุข แก่ประชาชน นายอำเภอจึงมีบทบาทหลัก 2 ประการ คือ บทบาทผู้ชี้เป้าปัญหา และบทบาทผู้แก้ไขปัญหา ส่วนในด้านผลที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืนด้วยระบบ ไทย คิวเอ็ม ผ่านบทบาทของนายอำเภอ

ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการขับเคลื่อน ผ่าน 5 มิติ คือ 1) มิติสุขภาพ 2) มิติความเป็นอยู่ 3) มิติการศึกษา 4) มิติรายได้ และ 5) มิติการเข้าถึงบริการภาครัฐ ผลการดำเนินการช่วยเหลือครัวเรือนที่เดือดร้อน จำนวน 653,524 ครัวเรือน ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาแล้ว 629,588 ครัวเรือน (คิดเป็นร้อยละ 96.34) รอดติดตามผล 48,523 ครัวเรือน และไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ 1,045 ครัวเรือน ถือได้ว่า ปัญหาความยากจนลดลง และเกิดการพัฒนาคอนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ

คำสำคัญ : นายอำเภอ, ขจัดความยากจน, พัฒนาคอนอย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this article are: 1. To study the role of the district chief in driving Eliminating poverty and developing people sustainably with the Thai QM system and 2. To study the results that arise from driving poverty eradication and sustainable human development. The study concludes that the main problems of people in developing countries are poverty and the ability to compete at a higher level. Improving competitiveness as well as the image and confidence of other countries in Thailand in the international arena. People who play an important role in driving poverty eradication and sustainable human development with the Thai QM system include the District Chief, because District Chief is a position according to the Government Administration Act of 1991 that is designated to be responsible for managing and supervising civil servants in the district. In addition to having a mission as an official who enforces the law and provides justice, alleviates suffering, and promotes happiness for the people, the District Chief has two main roles: the role of the problem pointer; and the role of problem solver As for the results of driving poverty eradication and sustainable human development with the Thai QM system through the role of the district chief who performs duties in driving through 5 dimensions: 1) health dimension, 2) well-being dimension, 3) education dimension, 4) income dimension, and 5) access to government services dimension. Results of the operation to assist 653,524

households in distress. 629,588 households have already taken action to solve the problem (accounting for 96.34 percent). 48,523 households are waiting for results and 1,045 households were unable to solve the problem. It can be considered that the problem of poverty has decreased. and create sustainable human development In line with the United Nations Sustainable Development Goals

Keywords : District Chief, poverty eradication, sustainable human development

บทนำ

การจัดความยากจนและการพัฒนาคนเป็นประเด็นการพัฒนาที่สำคัญอย่างยิ่งในบริบทโลกปัจจุบัน โดยประเด็นปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชากรไทย การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ตลอดจนคุณภาพลักษณะและความเชื่อมั่นของประเทศอื่นต่อไทยในเวทีระดับระหว่างประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นประเด็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ที่ได้รับการรับรองวาระในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 โดยถูกกำหนดให้เป็นวาระสำคัญเพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังร่วมกันขับเคลื่อนผ่านประเทศสมาชิกสหประชาชาติ

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) นี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แปลความไว้ว่าหมายถึง “แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง” และระบุว่า “การบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ ความครอบคลุมทางสังคม และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม” อ้างอิงจากสหประชาชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบด้วย 17 เป้าหมาย 169 เป้าหมายย่อย และ 247 ตัวชี้วัด โดยสามารถแบ่งกลุ่มเป็น 5 มิติ ประกอบด้วย มิติการพัฒนาคน มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง มิติด้านสันติภาพและความยุติธรรม และมิติความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทยต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วน โดยรัฐบาลไทยให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับประเทศ ชุมชน และท้องถิ่นเข้มแข็ง โดยมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง ในการนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ทุกส่วน

ราชการน้อมนำแนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนแม่บท ระยะ 5 ปี แผนระยะ 20 ปี ตลอดจนแผนแม่บทอื่น ๆ ตามภารกิจของหน่วยงาน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566 : 1)

กระทรวงมหาดไทย..ในฐานะหน่วยงานที่มีบุคลากรปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ โดยกำหนดให้มีกลไกการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ (Area based) ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และทำงานร่วมกับภาคเอกชน ภาควิชาการ ท้องถิ่น และประชาสังคม สนับสนุนโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้นายอำเภอมีหน้าที่นำภารกิจของรัฐและนโยบายของรัฐไปปฏิบัติในเขตอำเภอ ส่งเสริมความสงบและเรียบร้อย คุ้มครอง ป้องกัน และช่วยเหลือประชาชน ที่ด้อยโอกาส จัดให้มีบริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้อย่างเสมอหน้า รวดเร็วและมีคุณภาพ ใกล้เคียงและประนีประนอมข้อพิพาท และบริหารราชการอื่น ๆ ในระดับอำเภอ ดังนั้น นายอำเภอจึงนับได้ว่าเป็นหน่วยขับเคลื่อนหลักในระดับอำเภอ เช่นเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นผู้ขับเคลื่อนหลักในระดับจังหวัด ร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงนำระบบสารสนเทศเพื่อสำรวจข้อมูลปัญหา ของประชาชน (Thai Quarantine Monito) หรือเรียกสั้นๆว่าระบบ Thai QM มาใช้ เพื่อสำรวจข้อมูลปัญหา เพื่อประเมินลักษณะปัญหาความต้องการของครัวเรือนอย่างครอบคลุมและชัดเจน แบบสำรวจดังกล่าว ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน เช่น ชื่อสกุล อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ (2) สภาพปัญหา/ความเดือดร้อน แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย ปัญหาที่เกี่ยวกับบ้าน/ที่อยู่อาศัย ปัญหาที่เกี่ยวกับน้ำดื่ม/น้ำใช้ ปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษา ปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนที่ไม่สามารถแก้ไขด้วยตนเอง ปัญหาด้านรายได้และอาชีพ ปัญหาด้านความปลอดภัย และด้านการเป็นกลุ่มเปราะบาง ซึ่งจะถูกนำมาประมวลผลข้อมูลร่วมกับระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) หรือ TPMAP พัฒนาโดยสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมในทุกระดับ และส่งผลข้อมูลดังกล่าวให้ผู้บริหารกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอนำไปขับเคลื่อนในระดับกระทรวง กรม จังหวัด และอำเภอให้บรรลุการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566 : ออนไลน์)

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals:

SDGs) ได้กำหนดให้ เรื่องการจัดความยากจนเป็นเป้าหมายที่หนึ่งภายใต้หลักการจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ เป็นการวางเป้าหมายเพื่อลดความยากจนในมิติต่าง ๆ ครอบคลุมคนทุกเพศทุกวัย ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนทุกช่วงวัย การสร้างโอกาสและ ความเสมอภาคทางสังคม และลดความเหลื่อมล้ำ ด้วยการสร้างหลักประกันทางสังคมและลงทุนทางสังคม แบบมุ่งเป้า เพื่อช่วยเหลือและพัฒนากลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสให้มีความพร้อม และสามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน โดยการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน และมีภาครัฐที่นำนวัตกรรม เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานและการให้บริการ ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวโดยได้บรรจุแนวทางการพัฒนา ไว้ในนโยบายรัฐบาล ในส่วนของประเด็นนโยบายเร่งด่วนที่ 1 การแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตของประชาชน นโยบายเร่งด่วนที่ 2 การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน นโยบายเร่งด่วนที่ 7 การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก และนโยบายที่ 8 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา ศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ เป็นรูปธรรมและยั่งยืนได้ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ (ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. 2565 : ออนไลน์)

เนื้อเรื่อง

บทบาทของนายอำเภอในการขับเคลื่อน

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้นายอำเภอเป็นหัวหน้าฝ่ายปกครอง บังคับบัญชาและกำกับดูแลข้าราชการในอำเภอ โดยมีอำนาจหน้าที่นำภารกิจของรัฐและนโยบายของรัฐ ซึ่งถ่ายทอดจากคณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มอบหมาย ไปปฏิบัติในเขตอำเภอ ส่งเสริมความสงบและเรียบร้อย ค้ำครอง ป้องกัน และช่วยเหลือประชาชนที่ด้อยโอกาส จัดให้มีบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้อย่างเสมอหน้า รวดเร็วและมีคุณภาพ ใกล้เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ตลอดจนกำกับดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในอำเภอ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2534 : 32)

นายอำเภอถือเป็นตำแหน่งที่สำคัญของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในการ บริหารราชการส่วนภูมิภาค มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาล และ

กระทรวงมหาดไทยไปปฏิบัติ ตลอดจนรับผิดชอบในระดับพื้นที่ เป็นผู้ประสานงานให้การสนับสนุนองค์การต่าง ๆ ขับเคลื่อนการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ การทำหน้าที่ของนายอำเภอถูกกำหนดโดย กฎหมายหลักที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอีกกว่า 100 ฉบับ จึงถือได้ว่านายอำเภอเป็นตัวแทนรัฐบาลในระดับอำเภอ เป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชา และดูแลการบริหารงานของอำเภอ โดยมีปลัดอำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้ช่วยเหลือ นอกจากนั้นนายอำเภอยังเป็นผู้ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยความมั่นคงภายใน การอำนวยความสะดวกเป็นธรรม งานการทะเบียน ควบคุมการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายอำเภอจึงเป็นทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ ผู้ประสานงาน ผู้สนับสนุน ผู้กำกับ ดูแล ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยทำงานในเชิงรุก ยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีทักษะที่หลากหลาย มีคุณธรรมใช้การประสานงานโดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน ลักษณะ 5 ร่วม กล่าวคือ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมติดตาม” เพื่อให้การแก้ไขปัญหาในพื้นที่มีความยั่งยืนต่อเนื่อง เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2560 : 36)

บทบาทของนายอำเภอ นอกจากการนำนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงมหาดไทยมาปฏิบัติแล้ว ยังมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะความคาดหวังจากประชาชนในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวคือ 1) ปฏิบัติหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนในพื้นที่ ให้ได้รับการสนองตอบ อย่างรวดเร็ว ด้วยความทุ่มเท เสียสละโดยยึดหลักผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง เป็นที่พึ่งของประชาชนในทุกสถานการณ์ เพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธาในตำแหน่งนายอำเภอ 2) ปฏิบัติหน้าที่สนองตอบนโยบายของรัฐบาล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และ จังหวัดอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาความยากจน ปัญหา ยาเสพติด และผู้มีอิทธิพล ปัญหาความแตกแยกของคนในชาติ การปกป้องสถาบันของชาติ การป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย การอำนวยความสะดวกเป็นธรรม การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อย และการให้บริการประชาชนให้ได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอนเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนต่อระบบ ราชการ 3) การบริการโดยบูรณาการกับทุกภาคส่วน การปฏิบัติงานที่

ร่วมกับส่วนราชการอื่น องค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยึดหลักการมีส่วนร่วม การทำงานในเชิงรุก เข้าใจในภารกิจ เข้าใจในปัญหา และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อย่างแท้จริง เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของ ประชาชน ความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม (สมศักดิ์ จังตระกุล, 2554 : 1)

การบริหารงานในส่วนภูมิภาค..โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอำเภอนั้น นายอำเภอนับว่าเป็นตัวจักรผู้มีความสำคัญยิ่ง ในการที่จะเป็นผู้อำนวยการบริหารงานของ อำเภอก็สามารถบรรลุผลสมความมุ่งหมายของทางราชการอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ นายอำเภอเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และเป็นอำนาจการของส่วนราชการ และข้าราชการเกือบทั้งหมดในระดับอำเภอ ปฏิบัติภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลใน การที่จะอำนวยความสะดวกและการพัฒนาในชนบทในด้านต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่ที่ รับผิดชอบ และในขณะเดียวกัน ก็เป็นผู้นำเอาความต้องการของประชาชนมาพิจารณา ดำเนินการจัดบริการให้ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ จึงมีผู้เรียกภาระหน้าที่ของนายอำเภอเหล่านั้น เป็นผู้บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ซึ่งบทบาทนี้นับได้ว่า เป็นบทบาทที่กระทรวงมหาดไทย กำหนดให้ นายอำเภอในการบริหารงานนั่นเอง (Role Prescriptions) จากความเป็นมาและความสำคัญ ของปัญหา บทบาทของนายอำเภอต้องดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและ กระทรวงมหาดไทย บางครั้งทำให้ปฏิบัติไม่ถูกต้อง แม้ว่าจะมีการแก้ไขปัญหาในเรื่องของบทบาทหน้าที่ แต่ก็ยังไม่สามารถบูรณาการบทบาทหน้าที่ได้อย่างแท้จริง ขาดการประสานงานความร่วมมือกันของหน่วยงานที่มีหน้าที่ ทั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการปฏิบัติหน้าที่ ร่วมกับหน่วยงานอื่น และงานตามความต้องการของประชาชน สโลแกนที่กระทรวงมหาดไทย กำหนดไว้คือ บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน นายอำเภอเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงาน ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในสังคม ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของปัญหาใน การแยกแยะบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของนายอำเภอตามกฎหมาย และบทบาทหน้าที่ของ นายอำเภอตามการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน และสามารถชี้ เป็นต้นแบบกำหนดบทบาทหน้าที่ของนายอำเภอที่จะต้องปฏิบัติทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า”(วัชรเดช เกียรติชานน. 2564 : 443 - 456)

ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) หรือ TPMAP เป็นฐานข้อมูลในการขับเคลื่อน ในปี 2565 โดยผู้

ว่าราชการจังหวัดต้องเน้นย้ำการแก้ไขปัญหาความยากจนให้เสร็จสิ้นในระดับอำเภอ ซึ่ง นายอำเภอต้องมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในอำเภอแก้ไขปัญหาด้วยการนำแนวทางจากเมนูแก้จน 5. ด้านจาก ระบบบริหารจัดการ ข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ได้แก่ สุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา ด้าน รายได้ และการเข้าถึงบริการภาครัฐ “ฐานข้อมูลในระบบ Thai QM เป็นการดำเนินการ จัดเก็บและบันทึกข้อมูลตามปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่ไม่ได้จำกัดแค่มิติใดมิติ หนึ่ง แต่ครอบคลุมความเดือดร้อนทุกเรื่องเพื่อนำมาขับเคลื่อนการแก้ปัญหาความยากจน ของประชาชนกำนันผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้านในฐานะทีมปฏิบัติการทีมพี่เลี้ยงไป ขับเคลื่อนเพื่อหมู่บ้านของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ชัดความยากจนและพัฒนาคน ทุกช่วงวัย ให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

ผลการดำเนินการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืน

การศึกษาบทบาทของนายอำเภอในการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืนด้วยระบบ Thai QM พอสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทของนายอำเภอในการขับเคลื่อน การจัดความยากจนและพัฒนาคน อย่างยั่งยืนด้วยระบบ Thai QM บทบาทของนายอำเภอในการดำเนินการดังกล่าวแบ่งได้ เป็น 2 บทบาท คือ บทบาทผู้ชี้เป้าปัญหา (Problem Locator) และบทบาทผู้แก้ไขปัญหา (Problem Solver) ทั้งนี้ การให้คำปรึกษากับบทบาทของนายอำเภอทั้งสองบทบาทนี้ขึ้นอยู่กับบริบทพื้นที่และความท้าทายในการปฏิบัติหน้าที่ของนายอำเภอแต่ละอำเภอ

2. ผลที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่าง ยั่งยืน จากรายงานสรุปผลการดำเนินงาน “การขับเคลื่อนการจัดความยากจน และพัฒนา คนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบกับรายงานผล การดำเนินงานตามภารกิจสำคัญของกระทรวงมหาดไทยปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ตุลาคม 2564 - มีนาคม 2565) ผลการดำเนินงานการสำรวจกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาและต้อง เร่งให้การช่วยเหลือ จำนวน 653,524 ครัวเรือน จำนวน 1,028,112 คน ใน 5 มิติ ดังนี้

1) มิติสุขภาพ	จำนวน 149,970 ครัวเรือน 218,904 คน
2) มิติความเป็นอยู่	จำนวน 146,850 ครัวเรือน 220,937 คน
3) มิติการศึกษา	จำนวน 153,186 ครัวเรือน 272,928 คน
4) มิติรายได้	จำนวน 321,631 ครัวเรือน 503,224 คน
5) มิติการเข้าถึงบริการภาครัฐ	จำนวน 2,300 ครัวเรือน 3,348 คน

ดำเนินการให้การช่วยเหลือโดยบูรณาการความร่วมมือในระดับพื้นที่ สนับสนุน เบี้ยผู้สูงอายุ/เบี้ยคนพิการ สนับสนุนการเข้าถึงบริการภาครัฐ และติดตามดูแลเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินการช่วยเหลือครัวเรือนที่เดือดร้อน จำนวน 653,524 ครัวเรือน ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาแล้ว 629,588 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 96.34 รอดติดตามผล 48,523 ครัวเรือน และไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ 1,045 ครัวเรือน

อภิปรายผล

นายอำเภอมีบทบาทอย่างมากในการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากนายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชาและกำกับดูแลการปฏิบัติราชการในอำเภอ ตลอดจนมีหน้าที่นำนโยบายรัฐบาล ไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชนตามแนวคิด นโยบาย และหนังสือสั่งการเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืน สามารถจำแนกบทบาทของนายอำเภอในการดำเนินการดังกล่าวได้เป็น 2 บทบาท คือ บทบาทผู้ชี้เป้าปัญหา (Problem Locator) และบทบาทผู้แก้ไขปัญหา (Problem Solver) ทั้งนี้ การให้น้ำหนักกับบทบาทของนายอำเภอทั้งสองบทบาทขึ้นอยู่กับบริบทพื้นที่และความท้าทายในการปฏิบัติหน้าที่ของนายอำเภอแต่ละอำเภอสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรเดช เกียรติชานน เรื่องการพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาท ตามที่กฎหมายกำหนด นายอำเภอต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 ตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการ ปกครอง กระทรวงมหาดไทย 2) บทบาทนายอำเภอตามที่ประชาชนคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนายอำเภอ นายอำเภอของประชาชนต้องปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท สร้างความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่งานทางด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง งานด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการ ปฏิบัติงาน 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทนายอำเภอสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนา บทบาทนายอำเภอในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 3.1) บริบทของประเทศด้าน สภาพแวดล้อม พื้นที่ เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นายอำเภอต้องพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันบริบทที่ เปลี่ยนแปลงไป เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง นำมาซึ่งการบริหารที่มีประสิทธิภาพ 3.2) บูรณาการ บทบาทของนายอำเภอ และหน่วย

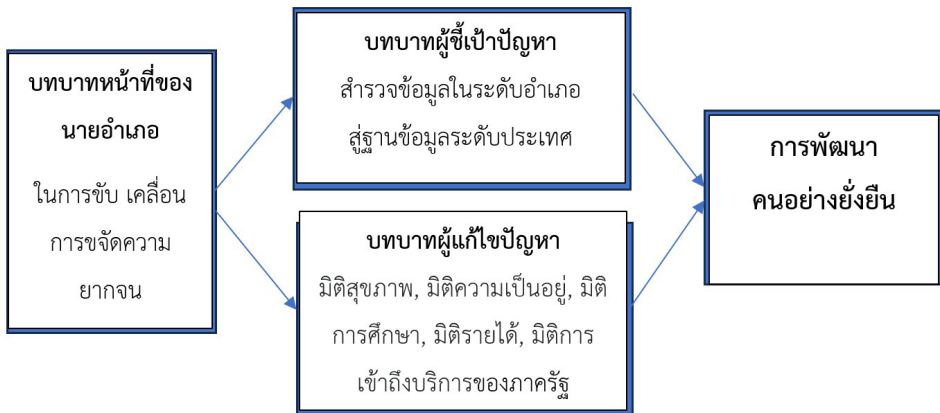
งานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉิน ภัยพิบัติ โรคระบาด โดยกำหนดเป็นกฎหมายให้บทบาทมีความเป็นเอกภาพในการบริหาร สถานการณ์ที่เกิดขึ้น (วัชรเดช เกียรติชานน, 2564 : 219)

ผลที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืน จากรายงานสรุปผลการดำเนินงาน “การขับเคลื่อนการจัดความยากจน และพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบกับรายงานผลการดำเนินงาน ตามภารกิจสำคัญของกระทรวงมหาดไทย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ตุลาคม 2564 - มีนาคม 2565) ผลการดำเนินงานการสำรวจกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาและต้องเร่งให้การช่วยเหลือ จำนวน 653,524 ครัวเรือน จำนวน 1,028,112 คน ดำเนินการให้การช่วยเหลือโดยบูรณาการความร่วมมือในระดับพื้นที่ สนับสนุนเบี้ยผู้สูงอายุ/เบี้ยคนพิการ สนับสนุนการเข้าถึงบริการภาครัฐ และติดตามดูแลเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ผลการดำเนินการช่วยเหลือครัวเรือนที่เดือดร้อน จำนวน 653,524 ครัวเรือน ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาแล้ว 629,588 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 96.34 รอดติดตามผล 48,523 ครัวเรือน และไม่สามารถ แก้ไขปัญหาได้ 1,045 ครัวเรือน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ จังตระกุล ศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้ง โดยนายอำเภอของประชาชนในประเทศไทย วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน พบว่านายอำเภอเป็นข้าราชการที่เป็นกลไกหลักในการผลักดันและขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม มีบทบาท สำคัญ ในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน หรือความขัดแย้ง ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในเขตพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ ให้ระงับ หรือยุติลงด้วยความเรียบร้อยและเป็น ที่พึงพอใจของทุกฝ่าย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการสร้างทฤษฎี จากข้อมูลพื้นฐาน (Grounded theory methodology) เพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีซึ่งจะทำให้ได้อรรถกถาความรู้ใหม่ในบริบทของสังคมไทย อันจะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการจัดการความขัดแย้งโดยนายอำเภอให้สูงขึ้น ผู้ศึกษาวิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด และจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2552 จนถึงเดือนมิถุนายน 2553 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการแปลความหมายและกำหนดรหัสข้อมูล และสร้างโมเดลขึ้นโดยอาศัยความไวเชิงทฤษฎี และยังคงสอดคล้องกับ คู่มือการดำเนินงานการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าสภาพปัญหาอันเนื่องมาจากในเมนูแก้จน ให้ดำเนินการ ให้ความช่วยเหลือตัวอย่าง เช่น 1) มิติสุขภาพ มอบหมายให้

กระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าภาพหลักในการบูรณาการให้ความช่วยเหลือ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ เช่น เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร่วมกับอาสาสมัคร สาธารณสุข (อสม.) ติดตามการเจริญเติบโตของเด็กอย่างใกล้ชิด การตรวจสุขภาพและการรับวัคซีน ให้ครบตามกำหนด การให้ความรู้ด้านโภชนาการแก่หญิงตั้งครรภ์เพื่อป้องกันและเฝ้าระวังไม่ให้ เด็กเกิดใหม่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 2) มิติความเป็นอยู่ มอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าภาพหลักในการบูรณาการให้ความช่วยเหลือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างการให้ความช่วยเหลือ เช่น กรณีครัวเรือนมีสภาพบ้านไม่คงทน ฝาบ้านไม่ครบ 4 ด้านหลังคาประตูหน้าต่างชำรุดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร่วมกับสภาองค์กรชุมชนสนับสนุนวัสดุงบประมาณในการซ่อมแซม 3) มิติการศึกษา มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นเจ้าภาพหลัก ในการบูรณาการให้ความช่วยเหลือ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างการให้ความช่วยเหลือ เช่น กรณีเด็กอายุ 3-5 ปี ไม่ได้รับการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน ด้วยการเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน เพื่อให้เด็กเล็กได้มีการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้อย่างเหมาะสมตามวัย 4) มิติรายได้ มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงพาณิชย์เป็นเจ้าภาพหลัก ในการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ รวมทั้งธนาคาร สถาบันทางการเงิน หรือกองทุนอื่นๆ เร่งให้ความช่วยเหลือ ตัวอย่างการให้ความช่วยเหลือ เช่น คนอายุ 15 - 59 ปี ไม่มีอาชีพ และรายได้คนอายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่มีอาชีพหรือรายได้ หรือรายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่ำกว่า 38,000 บาทต่อคนต่อปี มิตินี้เป็นภารกิจที่หลายกระทรวงและหลายหน่วยงาน ต้องร่วมกันแก้ไขเพื่อลดรายจ่าย 5) มิติการเข้าถึงบริการภาครัฐ มอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเจ้าภาพหลัก ในการบูรณาการให้ความช่วยเหลือ ร่วมกับกระทรวง มหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่าง การให้ความช่วยเหลือ เช่น กรณีผู้พิการ ผู้สูงอายุ ยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ ให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นสนับสนุนเบี้ยผู้พิการ ผู้สูงอายุเพิ่มเติมในกรณีตกหล่น กรณีที่ยังไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ให้สำนักงานคลังจังหวัดบริการ ลงทะเบียน กรณีผู้พิการ ผู้สูงอายุ ไม่มีที่อยู่อาศัย ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจัดสวัสดิการ จัดหาที่พักคนชรา ผู้พิการ หรืออื่นๆ ตามความ เหมาะสมและบริบทของพื้นที่

องค์ความรู้ที่ได้รับ

นายอำเภอที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน 2 บทบาท คือ (1) บทบาทผู้ชี้เป้าปัญหา โดยการสำรวจข้อมูลในระดับอำเภอ บันทึกลงและรายงานข้อมูลสู่ฐานข้อมูลระดับประเทศ และบรรจุประเด็นการพัฒนาในแผนพัฒนาอำเภอและแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ช้อง และ (2) บทบาทผู้แก้ไขปัญหา โดยบูรณาการงานร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ในระดับอำเภอ เพื่อแก้ไขปัญหาใน 5 มิติอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ มิติสุขภาพ มิติความเป็นอยู่ มิติการศึกษา มิติรายได้ และมิติการเข้าถึงบริการภาครัฐ เพื่อลดความยากจน เพิ่มพูนความมั่นคง ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน

บทบาทหน้าที่ของนายอำเภอในการขับเคลื่อนการจัดความยากจน และการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน

สรุป

การจัดความยากจนและการพัฒนาคนเป็นประเด็นการพัฒนาที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยรัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทประเทศไทย ในครั้งนี้ รัฐบาลไทยได้ขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืนผ่านทุกระดับราชการ และได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการขับเคลื่อนหลักในระดับจังหวัดและอำเภอ นายอำเภอในฐานะผู้บริหารงานและกำกับดูแลส่วนราชการระดับอำเภอ และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหลายฉบับ จึงมีความรับผิดชอบในการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนอย่างยั่งยืนโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น ระบบระบบสารสนเทศเพื่อ

สำรวจข้อมูลปัญหา ของประชาชน (Thai QM) และฐานข้อมูลจาก ระบบบริหารจัดการ ข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ประกอบกับ นายอำเภอมีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนการจัดความยากจนและการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน 2 บทบาท คือ (1) บทบาทผู้ชี้เป้าปัญหา โดยการสำรวจข้อมูลในระดับอำเภอ บันทึกและรายงานข้อมูลสู่ฐานข้อมูลระดับประเทศ และบรรจุประเด็นการพัฒนาในแผนพัฒนาอำเภอและแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และ (2) บทบาทผู้แก้ไขปัญหา โดยบูรณาการงานร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ในระดับอำเภอ เพื่อแก้ไขปัญหาใน 5 มิติอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ มิติสุขภาพ มิติความเป็นอยู่ มิติการศึกษา มิติรายได้ และมิติการเข้าถึงบริการภาครัฐ เพื่อลดความยากจน เพิ่มพูนความมั่นคง ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2560). **คู่มือเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติราชการของนายอำเภอ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อสาารักชาติดินแดน.

_____ . (2 มกราคม 2560). **คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติราชการของนายอำเภอ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย**. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2567,จาก https://multi.dopa.go.th/tspd/tpad/work_manual/read8

กระทรวงมหาดไทย. (1 มีนาคม 2565). **รายงานผลการดำเนินงานตามภารกิจสำคัญของกระทรวงมหาดไทย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2567, จาก <https://www2.buengkan.go.th/ebook/detail/7>

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (5 มีนาคม 2565). **คู่มือการดำเนินงานการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2567, จาก https://mahasarakham.cdd&o-q=https/mahasarakham.cdd&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEEUYOTIG-CAEQRRg60gEKODU1OTFqMGoxN

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2 มีนาคม 2566). **แนวทางขับเคลื่อนการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัย บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์**

- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2567, จาก http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2023/05/pelcd_TPMAP_presentation.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา . (1 ตุลาคม 2534). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534.สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2567, จาก https://www.obtnongpan.&oq=https/www.obtnongpan.&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUy-BggAEEUY OTIGCAEQRRg60gEKNzwcwNDLqMGoxNag
- วัชรเดช เกียรติชานน. (2564). การพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 6 (2), 443 - 456.
- สมศักดิ์ จังตระกุล. (2554). การจัดการความขัดแย้งโดยนายอำเภอของประชาชนในประเทศไทย..หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน : มหาวิทยาลัยคริสเตียน.